

*Посвещавам на баща си, Айра Албом,
в когото винаги съм вярвал*

МИЧ АЛБОМ

Авторът на Вторници с Мори

С Е Р И Я • П О З Н А Й С Е Б Е С И •

Имай вяра

Една истинска история

Превод от английски Калка Герганова

*Ако искате да закупите книги на ИК „Кибѐа“,
можете да ги поръчате чрез най-близкия до вас
книготърговец, или на телефон (02) 988 0193,
както и на електронните ни пощи
bookstore@kibea.net и office@kibea.net.*

ЦЕНТЪР ЗА КНИГИ И ЗДРАВЕ „КИБЕА“

София 1000, ул. „Д-р Вълкович“ №2А
(близо до ул. „Ангел Кънчев“ и ул. „Солунска“)

Фирмена книжарница: 988 01 93

Mitch Albom
HAVE A LITTLE FAITH

Copyright © 2009 Mitch Albom, Inc.
All rights reserved.

© Издателска къща „Кибѐа“, 2011
© Калка Герзанова, превод, 2011
© Красимира Деспотова, графичен дизайн, 2011

ISBN: 978-954-474-569-1

Бележка на автора

Този разказ обхваща период от осем години. Беше възможно да го запиша благодарение на двама изключителни мъже – Албърт Луис и Хенри Кавингтън, които подробно ми разказаха своите истории, – както и благодарение на семействата им, децата и внуците им. Дължа им огромна благодарност. Всички срещи и разговори са автентични, но понякога се налага (много рядко) за целите на разказа времевата линия да се съгъсти – така например някакъв разговор, случил се през октомври едн-коя си година, може да е представен през ноември следващата година.

Също така, макар тази книга да е за вярата, авторът не претендира да е експерт по религиите, нито пък предлага на читателите книга с практически указания по някое вероизповедание. Книгата е написана по-скоро с надеждата, че всички вероизповедания могат да открият нещо общо в историята, която тя разказва.

Дизайнът на корицата бе вдъхновен от стария молитвеник на Албърт Луис, захванат с ластичета.

В името на традицията, свързана с „десятъка“, една десета от приходите на автора за всеки продаден екземпляр, се дава за благотворителни цели, включително за църквата, синагогата и подслоните за бездомни, за които се разказва в нашата история.

Авторът би искал да благодари на читателите на предишните му книги. И да каже: „Добре дошли“ – на новите читатели. Всички тях той ценя високо.

СЪДЪРЖАНИЕ

<i>Благодарности.</i>	10
<i>В началото...</i>	12

ПРОЛЕТ

<i>Великата традиция на избягването</i>	18
<i>Запознай се с Реб</i>	21
<i>Малко история</i>	24
<i>Животът на Хенри</i>	29
<i>Папката за Бог</i>	31
<i>Домът на покоя</i>	39
<i>Сивото ежедневие на вярата</i>	48
<i>Ритуал</i>	58
<i>Краят на пролетта</i>	62

ЛЯТО

<i>Нещата, които губим...</i>	70
<i>Общността</i>	78
<i>Още малко история</i>	83
<i>Най-големият от всички въпроси</i>	95
<i>Защо има войни?</i>	104
<i>Щастието</i>	114
<i>Краят на лятото</i>	122

ЕСЕН

<i>Църквата</i>	124
<i>За какво ти е да си богат?</i>	129
<i>Църквата</i>	135
<i>Стар</i>	141
<i>Църквата</i>	151
<i>Добър брак</i>	160
<i>Твоята вяра, моята вяра</i>	178
<i>Нещата, които откриваме...</i>	187
<i>Денят на благодарността</i>	191
<i>Краят на есента</i>	200

ЗИМА

<i>Зимно слънцестоене</i>	211
<i>Доброто и злото</i>	216
<i>Животът на Кас</i>	223
<i>Да кажеш: „Съжалявам“</i>	233
<i>Моментът на истината</i>	239
<i>Раят</i>	247
<i>Църквата</i>	254
<i>Довиждане</i>	258
<i>Прощалното слово</i>	262
<i>...Нещата, които оставяме след себе си</i>	272
<i>Епилог</i>	278
<i>Две години по-късно</i>	280

Благодарности

Авторът би желал да благодари на семействата на Хенри Кавингтън и Албърт Луис: съпрузите, Сара Луис и Анет Кавингтън; децата на Реб – Шалом, Ора и Гила; и децата на пастор Хенри – Лакема, Кендрик, Кийша и Тифани. Никога не е лесно да четеш за своя съпруг или баща в книга и дълбоко оценявам тяхната благосклонност към тези страници. Допълнителни благодарности към съпругата, Синди Луис, и съпрузите, Шимон Липски и Брайън Сайц – и многото внуци на Реб.

Благодаря и на всички останали, които направиха възможно създаването на тази книга: на Антъни „Кас“ Кастлоу, д-р Чаг Ауди от пасторствата на Мисията за християнско спасение, Детройт, равин Стивън Линдъман, Тийла Сингх, Еди Ейдълман, Норм Траск; на ръководството на храма „Бет шолом“, на членовете на църквата „Аз съм пазител на моя брат“ (някои от техните имена бяха променени), на Мати и Лайза Голдбърг (с тяхното изследване на прашните рафтове), и на Рон Липски, който обожаваше дядо си и доказва това с нежните видеоленти, които беше заснел.

Моите дълбоки благодарности и към издателство *Hyperion*, към винаги подкрепящия ме редактор, Лесли Уелс, към Елън Арчър, Уил Балиет, Фил Роуз, Дейвид Лот, Винсънт Станли, Кристин Кайзър, Минди Стокфийлд, Джесика Уийнър, Мари Кулман, Маха Халил, Сара Ръкър, Сали-Ан МакКартин и Майкъл Ротондо.

И, както винаги, благодаря на чудесния екип в *Black Inc* – Дейвид, Сюзън, Антонела, Аник, Джой, Лий Ан и Дейв. Благодаря също така на онези, които прочетоха тези страници още в началото, на семейството ми и на разширеното ми семейство, на Роузи – и на Джанин, от която моите благодарности винаги започват, и при която завършват.

И накрая, благодарен съм на първия си дом, Южен Джърси, който така и не оцених напълно, както и на настоящия си дом, Детройт, който може би ценя повече от всичко друго. Той е едно специално място, специални са и хората му, и аз съм горд, че живея там.

МИЧ АЛБОМ
Детройт, Мичиган
юни 2009 година

В началото...

В началото бе въпросът.

– Ще произнесеш ли надгробното ми слово?

– Не разбирам за какво говориш – рекох.

– Надгробното слово за мен, прощалното слово де, да го произнесеш? – запита отново възрастният мъж. – Когато си отида оттук. – Очите му проблясваха зад очилата. Поддържаната му брада бе сива, стойката му – леко приведена.

– Умиращ ли? – попитах.

– Още не – отвърна ми с широка усмивка.

– Тогава защо...

– Защото си мисля, че ти си подходящият човек. А също така си мисля, че когато дойде времето, ще знаеш какво да кажеш.

Представете си най-благочестивия мъж, когото познавате. Вашият свещеник. Вашият пастор. Вашият равин. Вашият имам. А сега си представете как той ви потупва по рамото и ви моли да се сбогувате със света от негово име.

Представете си човека, който изпраща хората до небето, да ви пита дали ще го изпратите до небето.

– И така – каза той. – Ще приемеш ли молбата ми?

В началото имаше друг въпрос:

– Ще ме спасиш ли, Господи?

Този човек държеше пушка. Криеше се зад боклукчийските кофи, наредени пред къщите на една улица в Бруклин. Беше късно през нощта. Жената му и бебето му, момиченце, плачеха. Той се беше втреничил в колите, спускащи се по неговата пресечка, сигурен, че следващият чифт фарове ще означава пристигането на неговите убийци.

– Ще ме спасиш ли, Господи? – питаше той, треперейки. – Ако ти обещава да ти се отдам, ще ме спасиш ли тази нощ?

Представете си най-благочестивия мъж, когото познават. Вашият свещеник. Вашият пастор. Вашият равин. Вашият имам. Сега си го представете в мръсни дрехи, с пушка в ръка, да моли за спасение зад куп боклукчийски кофи.

Представете си човека, който изпраща хората до небето, да моли да не бъде изпратен в ада.

– Моля те, Господи – шепнеше той. – Ако обещава...

Това е история за вярата в нещо и за двамата напълно различни мъже, които ме научиха как да го правя. Нужно ми бе дълго време, за да почна да пиша. Нужно ми бе да посетя много църкви и синагоги, редица предградия, да

се допра до всичко онова – „ние“ срещу „тях“ – което разделя вярващите по света.

И накрая, трябваше да спра у дома – в един храм, изпълнен с хора, пред ковчег от борови дъски, пред празен амвон.

В началото имаше въпрос.

Той се превърна в последна молба.

– Ще произнесеш ли надгробното ми слово?

И както често става с вярата, мислех си, че ме молят за услуга. Всъщност ми правеха услуга.

ПРОЛЕТ

ЛЯТО

ЕСЕН

ЗИМА

1965 ГОДИНА Е...

... и баща ми ме кара да ходя на съботната утринна служба.

– Трябва да ходиш – казва ми.

На седем години съм, твърде малък, за да задам очевидния въпрос: защо аз да трябва да ходя, а той – не? Вместо това правя каквото ми е казал, влизам в храма, тръгвам по дългия коридор и завивам към помещението, където се провеждат службите за деца.

Облечен съм в бяла риза с къси ръкави, имам и вратовръзка, прикрепена с игла. Отварям дървената врата. Току-що проходили деца щапукат по пода. Момчета от трети клас се прозяват. Момичета от шести клас в черни памучни дрехи, седнали отпуснато, си шепнат нещо.

Грабвам молитвеник. Местата в задната част са заети, така че си избирам едно в по-предната част. Внезапно вратата се отваря и малката зала се смълчава.

Божият човек влиза.

Върви горделиво, същински гигант. Косата му е гъста и тъмна. Облечен е в дълга роба и когато говори, размаханите му ръце раздвижват робата, подобно на платно, развято от вятъра.

Той разказва история от Библията. Задава въпрос. Върви по подиума. Приближава се до мястото, където седя. Усещам прилив на топлина. Моля Бог да ме направи невидим. Моля те, Боже, моля те.

Това е най-разпалената ми молитва за деня.

МАРТ

Великата традиция на избягването

АДАМ СЕ СКРИ в Райската градина. Мойсей се опитва да заеме мястото на брат си. Йон скочи в лодката и бе погълнат от кит.

На човек някак му харесва да бяга от Бог. Това си е станало традиция. И аз също – чисто и просто следвах традицията, когато веднага щом прокодох, започнах да избягвам Албърт Луис. Той не беше Бог, разбира се, но в моите очи бе най-близкото нещо до Бога, свят мъж, свещеник, важната персона, главният равин. Родителите ми са се присъединили към неговото паство, когато съм бил пеленаче. Сега съм в скута на майка си, докато той е изнасял проповедите си.

И естествено, веднага щом разбрах кой е той – Божи човек – започнах да го избягвам. Ако го виждах да идва по коридора, бягах. Ако се налагаше да мина покрай кабинета му, бягах. Вече тийнейджър, ако съзирах, че се приближава, свървах встрани по коридора. Той беше висок, над метър и осемдесет и пет, и аз се чувствах нищожно малък в присъствието му. Винаги, когато ме погледнеше през очилата си с черни рамки, бях сигурен, че вижда всичките ми грехове и несъвършенства.

И затова го избягвах.

Избягвах го – докато той ме изгубеше от поглед.

Мислех за онези години, докато карах към къщата му една сутрин след буря с гъжд през пролетта на 2000 година. Няколко седмици по-рано Албърт Луис, тогава на осемдесет и две години, се бе обърнал към мен, в коридора, с онази странна молба, тъкмо след като бях произнесъл една реч.

– Ще произнесеш ли надгробното ми слово?

Бях поразен. Никога не са ме молили за такова нещо. Никога никой – да не говорим за религиозен водач. Около нас минаваха хора, ала той продължаваше да се усмихва сякаш бе задал най-нормалния въпрос на света, докато аз не избръщолевих, че ми е нужно време да си помисля.

След няколко дена му се обадох.

Добре, казах му, ще уважа молбата му. Ще говоря на погребението му, но само ако ми позволи да го опозная като човек, така че да мога да говоря за него. Представях си, че за това ще са нужни няколко лични срещи.

– Съгласен съм – отвърна ми.

Завих по неговата улица.

До този момент знаех за Албърт Луис само това, което човек от публиката знае за изпълнителя: изпълнението му, сценичното му присъствие, начина, по който приковава вниманието на паството си с командирския си глас и размествачи въздуха ръце. Той ме бе учил като дете, бе избършвал религиозните служби по време на семейните

събития – сватбата на сестра ми, погребението на баба ми. Ала не го бях виждал последните двадесет и пет години. Освен това, какво знае човек за *своя* свещеник? Слуша го. Уважава го. Но като човек? Моят свещеник бе далечен, подобно на незнаен цар. Никога не съм се хранил у тях. Никога не съм го познавал в личен план. И ако е имал човешки недостатъци, не съм ги виждал. Навици? Не знаех какви са навичките му.

Е, не точно. Познавах един негов навик. Знаех, че обича да пее. Всеки от паството му знаеше това. По време на проповед можеше да направи от всеки пасаж и изречение ария. По време на разговор можеше да изпее на висок глас съществителните или глаголите. Беше като негово малко бродуейско шоу.

В по-късните му години, ако го попитах как е, край очите му се появяваха усмихнати бръчици, той вдигаше пръст като диригент и изтананикуваше:

*Старият посивял равин,
не е както преди,
не е както преди...*

Натиснах спирачките. Какво правех? Не бях човекът за тази работа. Вече не бях религиозен. Не живеех в този шат. Той говореше на погребения, не аз. Кой би се наел да произнесе надгробно слово за човека, който изнася надгробни слова? Прииска ми се да обърна колата, да измисля някакво извинение.

На човек му харесва да бяга от Бог.

Ала аз вече бях поел в другата посока.

*Запознай се с Реб**

ПРЕКОСИХ АВТОМОБИЛНАТА АЛЕЯ и стъпих на изтривалката, обточена с отронени листа и трева. Позвъних на вратата. Дори това ме накара да се почувствам странно. Предполагам, не допусках, че един свят човек може да има звънец на вратата. Като поглеждам сега назад, всъщност не знам какво съм очаквал. Къде другаде би могъл да живее? В пещера?

И ако не очаквах звънец на вратата, то съвсем не очаквах да ми отвори човек с такъв външен вид. Той бе обут в чорапи и сандали, дълги бермуди, носеше неизгладена, закопчана до долу риза с къси ръкави. Никога не съм виждал Реб в нещо друго освен в костюм или дълга роба. Така го наричахме като тийнейджъри – „Реб“. Един вид, супергерой. Скалата. Мечката. Реб. Както вече казах, тогава той беше впечатляваща сила, висок, сериозен, с широки скули, с дебели вежди и обрасла в тъмна коса глава.

– Здравееей, млади човече – каза той весело.

– Ъ, здрасти – отвърнах, като се стремях да не се втренчавам в него.

* Реб – в юдаизма е изразяващо почит название, приблизително еквивалентно с „господин“. – Бел. прев.

При по-внимателно вглеждане той изглеждаше по-слаб и по-крехък. Голите му ръце – виждах ги за пръв път – бяха кльощави, с отпусната плът, обсипани със старчески петна. На носа му се крепяха очила с дебели стъкла, той премигна няколко пъти, сякаш се опитваше да фокусира погледа си, също като стар учен, прекъснат докато се облича.

– Влеззззте – изпя той. – Entrez!*

Косата му, разделена отстрани на път, беше нещо средно между сиво и снежнобяло, а прошарената му брада бе съвсем къса, внимателно подстригана, макар че забелязах няколко места, които бе пропуснал да обръсне. Той се затътри към хола, а отзад, забил поглед в костеливите му крака, пристъпях аз с малки стъпки, да не би да се блъсна в него.

Как да опиша това, което почувствах през този ден? В „Книга на пророк Исаия“ открих един пасаж, в който Бог казва:

Моите мисли не са ваши мисли, нито вашите пътища са Мои пътища ...

*Но както небето е по-високо от земята, тъй Моите пътища са по-високо от вашите пътища, и мислите Ми – по-високо от вашите мисли.***

* Entrez (фр.) – влезте. – Бел. прев.

** Библия, изд. Св. Синод на Българската църква, Сф., 1991, Ис. 55: 7-8. – Бел. прев.

Именно така *очаквах* да се почувствам – по-нисш, недостоен. Това бе един от пратениците на Бог. Трябваше да гледам отдолу-нагоре, нали така?

Вместо това вървах, правейки бебешки стъпчици, след един стар човек, обут в чорапи и сандали. И единственото, за което можех за мисля, е колко глупаво изглежда.